

A m. kir. Kúria jogegységi tanácsának 76. és 77. számú polgári döntvénye. I. A m. kir. Kúria 76. számú jogegységi döntvénye kimondja: „Élelmszerárak hátralékos vételárának behajtása iránt folyamatba tett végrehajtási eljárás során a napidíjaknak, napszám vagy hétszám szerint fizetett munkabéreknek és szakmáymunkabéreknek napi öt pengőt meg nem haladó részét végrehajtás alá vonni nem lehet.“

A Polgári Jog 1935. decemberi számában közölt fejtegetésekben az ellenkező eredményre jutottunk. Az ott felsorakoztatott pro és kontra érvek közül a Kúria a visszaélések megakadályozását súlyosabb körülménynek tartotta, mint az élelmszerek vásárlásánál az érintett társadalmi osztályok hitelképességének emelését, ezért az 1908. évi XLI. t.-c. 12. §-a negyedik bekezdésének kivételes intézkedését csak a végrehajtást szenvedő és családtagjainak közvetlen élelmezéséből eredő követelésekre szorította.

II. A 77. számú polgári jogegységi döntés szerint: „az olyan per, amelyet az 1927: XXI. t.-c. rendelkezései szerint baleset ellen biztosított, vagy balesetbiztosítási kötelezettség alá eső munkavállaló, vagy annak családtagja a munkaadó ellen kártérítés iránt indít, akkor sem tartozik társadalombiztosítási bírászkodás útjára, ha a követelés nem az 1927: XXI. t.-c. 90. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelő, jogerős büntetőbíróági ítéletre van alapítva.“

Az eldöntött jogegységi kérdéssel a Polgári Jog 1935. decemberi számában részletesen foglalkoztunk és az ott felhozott érvek nagy vonásokban megegyeznek a jogegységi határozat indokaival. Röviden az indokolás elvi alapja az, hogy az ilyen perekről az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-a csak negatíve rendelkezik, tehát e perek nem alapulnak társadalombiztosítási jogviszonyon. Megerősíti ezt az álláspontot az 1932. évi IV. t.-c. (a társadalombiztosítási bírászkodásról szóló törvény) indokolása, mely az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-ában említett büntetőbíróági ítéleten alapuló kártérítési pereket is azért veszi ki a társadalombiztosítási bírászkodás alól, mert e perek eldöntéséhez különös társadalombiztosítási szakismeret nem szükséges, ez pedig a jogegységi kérdésben említett perekre is talál. Sz—i.

Két jogegységi döntvény. I. „Az állat hibájából eredő zavartosságon alapuló 100 P-t meg nem haladó pénz fizetése iránt indított perek a községi bíróság hatáskörébe tartoznak.“ (73. sz. Jogegységi döntvény.)

Amidőn a jogász ezen döntvény indokolását olvassa, szinte tűnődik azon, miként lehetett ezen kérdés annyira vitás, mint amennyire ellentétesek az erre vonatkozó bírói határozatok. A döntvény kitűnő és teljesen meggyőző érvelése jogszabállyá

emeli, az egyébként azelőtt is természetesnek tűnt felfogást, hogy a Pp. 1. §. 2. p. a) — i) alatt felsorolt perek csak akkor tartoznak a járásbírótság hatáskörébe, ha egyébként községi bíróság hatáskörébe nem utaltattak. A Te. 2. §-a, minthogy ebben a kérdésben kétségek mutatkoztak, ezt egyébként külön is megállapítja, úgy hogy a Te. után ebben a kérdésben vita lényegében nem is merülhetne fel.

A döntvény álláspontja ebben a vonatkozásban lényegileg specifikált alkalmazása a Te. 2. §-ának és így első pillanatra úgy látszik, mintha — törvényi szabályozás lévén — a jogegységi döntvény ezen eseti kihangsúlyozása felesleges lenne.

Épen ezért szükségesnek tartom annak kiemelését, hogy a JED. súlya és jelentősége nem annyira a rendelkező, mint inkább az indokolása részben van. Az indokolás utolsó bekezdése szóhangzata szerint: „A m. kir. Kúriának és a Hatásköri bíróságnak állandóan követett gyakorlatában kialakult jogelv az, hogy valamely vitás ügy elbírálására hivatott bíróság vagy más hatóság az olyan kérdéseknek, melynek elbírálásától az előtte folyamatban levő ügy érdemének eldöntése egészben vagy részben függ, eltérő törvényes rendelkezés hiányában előkérdésként akkor is jogosítva van elbíralni, ha azoknak elbírálása olyan esetben, amikor a pernek vagy más hatósági eljárásnak önálló tárgyaiként szerepelnek másnemű bíróságnak vagy hatóságnak jogkörébe tartozik. Ebből következik, hogy az állat hibájából eredő szavatosság alapján a vevő, a vételi ügyletet fel akarja bontani és ennek folyományaként száz pengőt meg nem haladó pénzüsszeg fizetésére vagy ugyanilyen értékű dolog kiadására irányuló követelést érvényesít a községi bíróság előtt, a községi bíróság a perben érvényesített követelés előkérdéseként a vétel felbontása felől is határozhat.”

Itt tűnik ki lényegileg az ellentétes jogi felfogásoknak az az ütköző pontja, mely az eltérő döntéseket eredményezte.

A szavatossági pereknek, az 1923. évi X. t.-c. körén belül, a petituma csak redhibitória akció, vagy hibátlan állat szolgáltatására irányuló igény lehet. Az előbbi esetben a kereset a vételi ügylet felbontására mint prius, a restitucionális és kapcsolatos szolgáltatásokra, mint posterius, utóbbi esetben a szerződészerű teljesítésre való kötelezésre irányul. (Egyes bíróságaink szöveghasználatára, ami sajnálatosképen a JED. indokolásában is visszhangra talál, t. i. hogy a szavatossági igénnyel kapcsolatban „ingó kiadása” iránti követelésre utal, téves elméleti vágányon halad, mert mint más alkalommal kifejtettem, sem a hibátlan állat mint a törvényi kellékeknek megfelelő szolgáltatás, sem a restitucionális szolgáltatás, nem rei vindikacionális jellegű „kiadás”, hanem kötelmi igényen alapuló szolgáltatás.) Ily körülmények között merült fel az a kérdés, hogy a „felbontási igény” önmagában tekinthető oly jellegzetes pernek, mely a:

Pp. 1. §. 2. p. f) alatt feltüntetett pereket még akkor is kiemelné a községi bíróság hatásköréből, ha ugyanezen §-ban felsorolt egyéb pereket — 100 P-n alul, odatarozónak is tekintենék.

Evvél kapcsolatos volt a gyakorlat állandó vitája, hogy ha a vevő, felbontási igény kifejezett érvényesítése nélkül a restitúciós, fizetésre iránti igényét fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesíti, vajjon a bíróság az ügylet felbontását előzetes kérdésként hivatalból megállapítani tartozik-e?

A JED. indokolása örvendetesen végleges nyugalmi állapotot teremtett ebben a kérdésben, amennyiben a kérdést igenlőleg dönti el.

Itt tartom szükségesnek azonban megemlíteni, hogy az ily fizetési meghagyásos eljárás során gyakran olvassuk, hogy felperes igényét „kártérítés”-re alapítja, szem előtt tévesztvén azt, hogy az 1923: X. t.-c. 16. §-a a kártérítési igényt a szavatossági igénytől eltérőleg szabályozza. Ha tehát a felperes az igényét nem szavatossági igény megemlítése, vagy erre utaló tényállásra alapítja, hanem kártérítésre alapítja, ennek elbírálásánál a bíróság nem a felbontást, hanem a kártérítési jogalapot bírálja el előzetes kérdésként, amikor a felperes nagykesőn észreveszi a hibát, nem lehet segíteni, mert a felbontási igény legtöbbször elévült.

II. „Élelmiszerárak hátralekos vételárának behajtása iránt folyamatba tett végrehajtási eljárás során a napidíjaknak, napszám vagy hétszám szerint fizetett munkabéreknek és szakmáymunkabéreknek napi öt pengőt meg nem haladó részét végrehajtás alá vonni nem lehet.” (76. sz. Jogegységi döntvény.)

Az ellentétes döntésekre alkalmat adó törvényhely — a Vhn. 12. §-ának ut. bekezdése — következőképen hangzik: „Az előbbi bekezdések szerint végrehajtás alá nem vonható összegek (a kereseti idő minden napjára járó öt pengő, megj.) a végrehajtást szenvedőnek vagy családjának élelmezésből és lakbérletéből felmerülő követelés miatt vezetett végrehajtás esetén felerészben lefoglalhatók.”

A JED. elsősorban nyilván helyes törvényértelmezésre törekszik. A Vhn. idézett szövegének grammatikai értelmezése nyilván közelebb esik a JED. álláspontjához, mint az a felfogás, mely ezen törvényhelyet úgy értelmezte, hogy a mentességnek alábbi szállása minden élelmiszerárú követelés behajtására irányuló végrehajtásnál alkalmazandó. Az „élelmezés” szóhasználat inkább jelenti a végrehajtást szenvedőnek a háztartás keretén belül nyújtott ellátást, mint a kereskedelmi forgalom útján eladott élelmiszerárut.

A másik talán jelentősebb motívum az adósvédelem volt, mely az újabb liberális végrehajtási gyakorlat folytatólagos láncszemeként jelentkezik. A Kúria nyilván szociális szempontot is

mérlegelt, mikor a legszűkebbre kívánta szorítani annak lehetőségét, hogy a munkásadósoknak ne maradjon több a keresetéből mint 2 P 50 fill. Ez azonban a szociális szempontnak csak az egyik oldala. Köztudomású, hogy egyes iparágak — különösen képen a táglagyarak — télen szünetelnek. Ezen idő alatt a kis élelmiszerkereskedők és szatócsok voltak a munkásoknak sző szoros értelemben vett kitaratóik. Egész télen át megnyugvással hitelezhetők ezen kiskereskedők a munkásságnak szükséges ételmet, mert nyáron, amikor a munkaszezon beállott, mindig sor kerülhetett a téli adósság rendezésére. A munkásság átlagos keresete ugyanis a napi 2 P 50 f. — általánosságban mindig meghaladta.

A JED. állásfoglalása — épen a tél beálltával — rendkívül súlyos helyzetet teremtett, melynek hatása egyelőre beláthatatlan. Köztudomású, hogy az élelmicikkeknél aránylag legkisebb a kereskedői haszon. A legtöbb közszükségleti cikknek deklarált ára van, negyed és félfilléres árdifferenciák miatt gyilkos verseny folyik a kiskereskedők és nagyáruházak között. Ily körülmények között könnyen érthető, hogy az élelmiszerkereskedelem a kihitelezéseket máris beszüntette és hogy ez a nyári keresetre reménykedő munkásság számára mit jelent, nem kell részletesebben vázolnom.

Ha pedig a törvényi szándék gondos mérlegelésére térünk át, nehéz különbséget tenni a hitelben vett nyers hus és a háztartásban elfogyasztott főtt hus értéke között, mint ahogy nehéz indokot találni arra, hogy mért legyen enyhébb adósság a kereskedőnél vett kockacukor, mint a Ritz Penzióban ezen cukorral ízesített és hitelben fogyasztott haboskává.

Dr. Ehrnthál Aladár.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A válságjog köréből kiemelendő a P. I. 2923/1935. sz. ítélet, amely *járadékhagyományt* 25%-al mérsékel olyankor, midőn a járadék fizetésére kötelezett földbirtokos jövedelme 50—60%-kal csökkent. A Kúria szerint releváns a jövedelemben, nem pedig az állag értékében beállott csökkenés; a jövedelem csökkenése ugyanis egyuttal az állagvagyon értékére is kihat. Viszont a leszállításnak nem kell szükségképen ugyanoly mértékben történnie, mint amily arányban a jövedelem nagysága csökkent. Tekintetbe veendő az örök-hagyó akarata, a járadék rendeltetése; kiemeli a Kúria, hogy a megváltozott viszonyokhoz a járadék fizetésére kötelezetteknek is igényeik lejobbszállításával alkalmazkodniok kell. Érdeklődésre tarthat számot az ítéletnek az a megállapítása, hogy ily